

TÌM HIỂU NHỮNG GIÁ TRỊ TRUYỀN THỐNG CỦA TẾT ĐOAN NGỌ TRONG ĐỜI SỐNG VĂN HÓA - XÃ HỘI VIỆT NAM ĐƯƠNG ĐẠI

TRỊNH KHẮC MẠNH*

Tết Đoan Ngọ hay còn gọi tết Đoan Dương vào ngày mùng 5 tháng 5 âm lịch hàng năm. Tết Đoan Ngọ tồn tại từ lâu trong đời sống văn hóa các nước Đông Á (như Trung Quốc, Hàn Quốc, Việt Nam) và có tác động ảnh hưởng đến sinh hoạt và lối sống trong xã hội của mỗi dân tộc các nước Đông Á. Ở Việt Nam tết Đoan Ngọ cũng còn gọi là tết Đoan Dương hay Trùng Ngọ và nhân dân thường gọi là tết giết sâu bọ.

Về sự bắt nguồn của ngày tết Đoan Ngọ, từng có nhiều sự giải thích khác nhau. Có người cho rằng, tập tục tết Đoan Ngọ là bắt nguồn từ Hạ Trí trong thời cổ. Có người thì cho rằng, đây là sự tôn sùng vật tổ của người dân vùng sông Trường Giang (Trung Quốc). Thế nhưng cách lưu truyền phổ biến nhất trong dân gian thì cho rằng, tết Đoan Ngọ là để kỷ niệm nhà thơ yêu nước Khuất Nguyên (Trung Quốc). Như mọi người đã biết: vào cuối thời Chiến Quốc, có một vị đại thần nước Sở là Khuất Nguyên, ông là vị trung thần và là nhà văn hoá nổi tiếng thời bấy giờ (thế kỷ thứ III trước Công nguyên). Tương truyền Khuất Nguyên là tác giả hai bài thơ *Ly tao* và *Sở từ*, nổi tiếng trong văn hóa cổ Trung Hoa, thể hiện tâm trạng buồn vì đất nước suy vong với họa mất nước. Do can ngăn vua Hoài Vương không được lại bị gian thần hãm hại, Khuất Nguyên đã uất ức gieo mình xuống sông Mịch La tự vẫn ngày mùng 5

tháng năm. Thương tiếc người trung nghĩa, mỗi năm cứ đến ngày đó, dân Trung Quốc xưa lại làm bánh, quấn chỉ ngũ sắc bên ngoài (ý làm cho cá sợ) rồi bơi thuyền ra giữa sông ném bánh, lấy gạo bỏ vào ống tre rồi thả xuống sông cúng Khuất Nguyên. Sau này ống tre đựng gạo được đổi thành bánh chưng.

Ở Trung Quốc, trong ngày tết Đoan Ngọ có nhiều tập tục, như: bà con họ hàng đi thăm hỏi nhau, mọi người biếu nhau bánh chưng của nhà mình gói. Những thức ăn trong ngày tết Đoan Ngọ, ngoài bánh chưng ra, nhiều nơi còn có những thức ăn khác, chẳng hạn như ăn trứng mận, uống rượu, đây đều là tập tục trừ tà trong dân gian. Ngoài ăn uống, tết Đoan Ngọ còn có tập tục trang trí dân gian rất độc đáo, trước cửa nhà nào cũng treo hai loại lá thuốc, một mặt là để trừ tà, mặt khác là để xua bệnh tật vì bước vào đầu mùa hè mưa nhiều ẩm ướt, nhiều ruồi muỗi, dễ ốm đau. Ngoài ra, trong ngày tết Đoan Ngọ người ta còn quấn cho trẻ chỉ 5 màu, ngụ ý là “sống lâu trăm tuổi”, khâu những túi thơm, có hình như con hổ và quả bầu, trong bỏ hương liệu, lấy dây đỏ đeo trước ngực trẻ. Họ còn cho trẻ đi giày hình đầu hổ, đeo yếm thêu hình con hổ, đều với ngụ ý là để phù hộ cho trẻ bình an, may mắn. Đặc biệt ở khu vực hạ lưu sông Trường Giang (Trung Quốc), tục đua thuyền rồng là một trong những tập tục quan trọng trong ngày tết Đoan Ngọ. Nghe nói, tập tục này cũng có liên quan đến

* PGS.TS. Viện Nghiên cứu Hán Nôm.

Khuất Nguyên. Tương truyền sau khi người dân phát hiện Khuất Nguyên nhảy xuống sông, người ta ra sức chèo thuyền để cứu vớt và trở thành tập tục đua thuyền rồng trong ngày tết Đoan Ngọ hàng năm. Và còn nhiều tập tục khác nữa được diễn ra trong ngày tết Đoan Ngọ ở Trung Quốc mà chúng tôi không dẫn ra ở đây.

Ở Việt Nam, tết Đoan Ngọ được các sách ghi chép khá nhiều, có sách ghi về qui định lễ tết Đoan Ngọ hàng năm, có sách ghi về những tục tập diễn ra trong ngày tết Đoan Ngọ. Từ những ghi chép này chúng ta phần nào hiểu sâu hơn về văn hóa tết Đoan Ngọ ở Việt Nam trong lịch sử.

I. THƯ TỊCH HÁN NÔM VIỆT NAM GHI CHÉP VỀ TẾT ĐOAN NGỌ

1. Tập tục tết Đoan Ngọ ghi trong thư tịch Hán Nôm Việt Nam

Từ thời nhà Trần (1225 - 1400) sử sách đã ghi về việc qui định tổ chức tết Đoan Ngọ vào hàng năm với nội dung là lễ điều Khuất Nguyên và những người hiền. Sách *Đại Việt sử kí toàn thư*, một bộ Quốc sử ghi chép các sự kiện lớn lịch sử nước Việt Nam từ thời Kinh Dương Vương và các vua Hùng (kỷ họ Hồng Bàng) cho đến triều đại nhà Lê Trung hưng (Lê Gia Tông năm 1675), ghi rõ từ thời Trần đã qui định lễ tết Đoan Ngọ hàng năm: “Năm Đinh Dậu niên hiệu Thiên Ứng Chính Bình thứ 6 (1237) ... Mùa hạ tháng năm, tết Đoan Ngọ làm lễ điều Khuất Nguyên và người hiền đời xưa như Giới Tử Thôi, v.v.. Hàng năm cứ đến tháng này đều cử hành”.

Khâm định Việt sử thông giám cương mục, bộ biên niên sử Việt Nam ghi chép từ thời Kinh Dương Vương cho đến triều đại nhà Lê Mẫn Đế (năm 1788), có ghi việc tổ chức tết Đoan Ngọ là lễ tiết chính như các

lễ khác là lễ khánh thọ, lễ vạn thọ, v.v.. và được tổ chức từ trung ương đến các địa phương. *Khâm định Việt sử thông giám cương mục* ghi “Theo *Lịch triều hiến chương loại chí* của Phan Huy Chú (1782 - 1840), Mục *Quốc dụng chí*: Hàng năm, phàm gặp các lễ tiết chính đán, Đoan Dương, vạn thọ, khánh thọ, diên thọ, v.v.. ở nha môn các trấn đều có bài, có biểu kính dâng lễ vật; ở các nha môn khác cũng có đặt yến tiệc, hát xướng”.

Một trong những tập tục diễn ra trong ngày lễ Đoan Ngọ là bơi thuyền cũng được các sử gia Việt Nam ghi lại, và đích thân nhà vua ngự ở trên sông để xem đua thuyền. Sách *An Nam chí lược* của Lê Trắc soạn năm Nguyên Thống thứ nhất (1333) do Ngạn Ngâm Hương (Nhật Bản) biên tập năm Giáp Thân niên hiệu Minh Trị thứ 17 (1884) bản Lạc Thiện Đường (Thượng Hải ấn hành) có ghi về tết Đoan Ngọ như sau: “Tết Đoan Dương, dựng một cái gác ở giữa sông, nhà vua ngồi đó xem đua thuyền”.

Một tập tục nữa là vào dịp tết Đoan Ngọ, Hộ phiên (một cơ quan thuộc Bộ Hộ) cấp phát quạt để sáu cung dùng, loại quạt này phải do xã Đào Xá (địa phương làm quạt nổi tiếng ở huyện Đường Hào tỉnh Hải Dương) làm và sơn. Tết Đoan Ngọ là bắt đầu vào giữa trưa (Đoan là mở đầu, Ngọ là giữa trưa). Đoan Ngọ còn gọi là Đoan Dương (Dương là mặt trời, là khí dương), Đoan Dương có nghĩa là bắt đầu lúc khí dương đang thịnh. Ngày Đoan Ngọ là ngày dân chúng cúng lễ để đánh dấu một thời tiết mới, mừng sự trong sáng, quang đặng; hơn nữa, vào tiết hạ trời oi bức các cung rất cần đến quạt. Sách *Lịch triều hiến chương loại chí* của Phan Huy Chú (1782 - 1840), Quyển 34, Mục *Quốc dụng chí* có ghi: “Về quạt ban trong tết Đoan Dương thì Hộ phiên

phát phái cho sáu cung ngự dụng lĩnh tiên công, giao cho xã Đào Xá làm và sơn”.

Không những ở trung ương mà tại các địa phương cũng có những qui định tế lễ ở đình làng trong ngày tết Đoan Ngọ. Một khoản ước tại đình thôn Thị xã Đặng Xá huyện Hoài An phủ Ứng Thiên (nay thuộc huyện Ứng Hòa thành phố Hà Nội), có ghi: “Tết Đoan Ngọ hàng năm ở bản đình, mỗi giáp thu đủ 2 thăng gạo nếp, 15 văn tiền cổ giao cho sái phu làm đồ cúng tế. Sáng sớm thôn trưởng châu bái để tỏ sự kính trọng”.

Sách *Hà Nội địa dư* do Dương Bá Cung (1794 - 1868) hiệu Cẩn Đình soạn năm Tự Đức thứ 4 (1851), Mục *Phong tục* ghi: “Tết Đoan Dương bó lá ngải, nhuộm móng tay, buộc chỉ cổ tay”.

Sách *Đông Khánh địa dư chí* Quyển 1, Phần *Hà Nội tỉnh Thọ Xương huyện*, Mục *Phong tục* ghi: “Tết Đoan Ngọ, nhà nhà đều ủ rượu nếp, treo lá ngải hình hồ” và Phần *Bắc Ninh tỉnh Từ Sơn phủ*, Mục *Phong tục* ghi: “Tết Đoan Ngọ, chuẩn bị đầy đủ rượu và hoa quả lễ tổ tiên từ sáng sớm. Mọi người đều uống rượu, ăn hoa quả, gọi là giết sâu bọ. Hôm ấy, người ta hái các loại lá thuốc cất giữ để sử dụng, hái lá ngải tùy theo năm mà bó thành hình con vật biểu trưng của năm đó, ví dụ năm Dần thì bó thành hình con hổ”.

An Nam phong tục sách, của Đoàn Triển (1854-1919) soạn năm Duy Tân thứ 2 (1908), Mục *Phong tục* ghi: “Mùng 5 tháng năm là tết Đoan Dương. Đây là lễ tết tặng quà cho nhau, cũng giống với tết Nguyên Đán nhưng có phần giảm bớt đi. Ngày hôm đó, trẻ nhỏ buộc lụa ngũ sắc (vào cổ tay), ngoài cửa treo bùa để diệt trừ khí độc. Vào tết Đoan Ngọ, người ta lấy lá ngải kết thành hình con vật biểu trưng của năm đó treo ở cửa nhà, như năm Tí thì hình con

chuột, năm Dậu hình con gà, năm Sửu hình con trâu, sau đó phơi khô lá đó trong bóng râm lưu lại làm dược liệu, càng để lâu năm hiệu quả chữa bệnh càng tốt. Lại lấy lá của trăm loại cây làm trà, gọi là trà Đoan Ngọ. Điều này là phỏng theo câu chuyện ông Lưu và ông Nguyễn người Trung Quốc hái thuốc (ông Lưu và ông Nguyễn chỉ Lưu Thần và Nguyễn Triệu, không muốn làm quan, nên lên núi hái thuốc gặp tiên nữ liền kết làm vợ chồng, hai ông vào núi lấy thuốc là ngày Đoan Ngọ). Lễ vật giống với ngày tết, nhiều người dùng rượu nếp và dưa hấu.

Sách *An Nam chí nguyên* Quyển 2, Mục *Phong tục* ghi: “Mùng 5 tháng năm, mọi người dân hái cỏ hoa, chuẩn bị sẵn để chế dược liệu.

2. Văn tế ngày tết Đoan Ngọ ghi trong thư tịch Hán Nôm Việt Nam

Có nhiều bài văn tế ngày tết Đoan Ngọ ghi trong các tư liệu Hán Nôm, ở đây chúng tôi giới thiệu 2 bài, đó là những bài văn khấn tổ tiên.

Bài thứ nhất ghi trong tác phẩm *Gia lễ lược biên* viết “Đoan Dương văn: Tiết thuộc Đoan Ngọ. Ngày hạ đang đến. Nhất âm hình thành. Vạn vật trưởng thành. Rực rỡ tổ tiên. Ôn huệ vô cương. Tưởng nhớ người xưa. Lễ chẳng dám quên”.

Bài thứ hai ghi trong sách *Hồ Thượng thư gia lễ*, soạn năm Vĩnh Hựu thứ 4 (1738) của Hồ Sĩ Dương viết: “Đoan Dương văn: Nay là tháng năm, tiết thuộc Đoan Dương, xa nhớ đến tổ tiên, bi ai cảm mộ khôn xiết. Cẩn cáo”.

Như vậy các tư liệu Hán Nôm ghi khá đầy đủ về tết Đoan Ngọ ở Việt Nam, đây là những tư liệu hết sức có giá trị khi nghiên cứu văn hóa truyền thống Việt Nam trong

mối quan hệ giao lưu với văn hóa nước Đông Á, đặc biệt với văn hóa Trung Quốc¹.

II. TẾT ĐOAN NGỌ TRONG ĐỜI SỐNG XÃ HỘI VIỆT NAM

1. Tết Đoan Ngọ trong xã hội truyền thống

Ở Việt Nam, đa số người dân ít người biết đến chuyện Khuất Nguyên, mà chỉ coi ngày mùng 5 tháng năm là ngày tết “giết sâu bọ”, vì trong giai đoạn chuyển mùa, chuyển tiết, dịch bệnh dễ phát sinh, cần được trừ đi. Người ta quan niệm, trong ngày này, các loài sâu bọ đều hoảng hốt, trốn chạy vì nhà ai cũng có bữa cỗ “giết sâu bọ”. Trong ngày Tết Đoan Ngọ, thườ xưa ở các làng xã có tế thần ở đình và đền, còn ở thôn và xóm thì cúng ở miếu. Tại gia đình thì sửa lễ cúng tổ tiên và cúng thổ công. Lễ cúng là phẩm vật có rượu nếp, trái cây. Riêng các gia đình thầy lang (thầy chữa bệnh) còn có thêm lễ cúng thánh sư.

Trước đây, để chuẩn bị cho ngày tết Đoan Ngọ, món rượu nếp được nhân dân chuẩn bị khá công phu. Trước ngày tết Đoan Ngọ khoảng 3 - 4 ngày, người ta đi chợ chọn loại nếp cái hoa vàng đem đồ xôi và ủ, khi ủ phải chọn người có vía tốt lành thì rượu nếp mới thơm ngon, còn nếu người có vía xấu mà nhìn vào thì bị chua và không ăn được.

Trước tết Đoan Ngọ, người ta đi chợ mua sắm các đồ lễ, như: hương, hoa, vàng mã, bánh chưng; các loại hoa quả: mận, đào, hồng xiêm, đu đủ, dưa hấu, vải, na, chuối, v.v... Việc chọn mua hoa quả cho mâm cỗ cúng rất cầu kì: đào mận lông tơ, mận có vị chua ngọt, hồng xiêm quả mỏng, vải thiều căng vỏ, na mắt mở to đều, chuối to mập mập, đu đủ chín cây, dưa hấu bỏ dọc thành những chiếc thuyền rồng, dưa

vàng còn nguyên ngọn lá xanh, v.v.. Cùng với rượu nếp do nhà làm, nước mưa lấy ở bể (hay chum, vại) trong nhà và đồ lễ mua ở chợ thành một mâm lễ vào sáng ngày mùng 5 tháng năm rất phong phú. Việc sắm mâm lễ cho ngày Đoan Ngọ ở miền Bắc và miền Nam có khác đôi chút, như: miền Bắc có bánh chưng còn miền Nam là bánh gù.

Sáng sớm ngày tết Đoan Ngọ, chủ nhà dậy sớm (phải đi guốc hoặc dép) bày lễ cúng tết Đoan Ngọ để dâng tổ tiên và thổ công. Sau đó chủ nhà gọi mọi người thức dậy để giết sâu bọ. Cách trừ sâu bọ trong người như sau: mọi người sáng ngủ dậy, không được đặt chân xuống đất súc miệng 3 lần cho sạch sâu bọ, ăn một bát rượu nếp cho sâu bọ say, tiếp đó ăn các loại quả cho sâu bọ chết.. Trẻ con do sức còn yếu phải ngồi trên giường để giết sâu bọ, sau đó đeo chỉ ngũ sắc, còn em gái đến độ tuổi xâu lỗ tai cũng chọn ngày này mà xâu.

Sau tục giết sâu bọ là các tục lệ khác được thực hiện trong ngày tết Đoan Ngọ, như:

- Tục mọi người buổi sáng không được ngồi vào cái ngưỡng cửa (vì nếu ngồi vào, trong năm đó sẽ mọc mụn ở miệng).

- Tục nhuộm móng chân và móng tay.

- Tục tắm nước lá mùi (tên một loại rau thơm. Miền Trung gọi là ngò).

- Tục kháo cây lấy quả. Trong gia đình chọn một người có đức tính hiếu thảo trèo lên cây, một người ở dưới cầm cây gậy (hoặc dao) đánh (hoặc chém) vào gốc cây và hỏi: năm nay mày ra bao nhiêu quả, người trên cây trả lời: sẽ cho ra nhiều quả hoặc nói cụ thể số lượng là bao nhiêu quả do người trên cây tự quyết định mà không có sự thỏa thuận từ trước.

- Tục hái thuốc vào giờ Ngọ. Người ta hái bất kỳ loại lá gì có sẵn trong vườn, trong vùng, miễn sao đủ trăm loại, đó là các lá: ích mẫu, lá cối xay, lá vôi, ngải cứu, sả, tía tô, kinh giới, lá tre, lá bưởi, cam, chanh, quýt, mít, muỗm, hành, tỏi, gừng, chè, ôi, trầu không, sài đất, sồng đơi, bô công anh, sen, vông, lạc tiên, nhọ nôi... đem về ủ rồi phơi khô, để sau đem nấu uống, cho rằng uống như thế sẽ lành trong cả năm. Vì lá cây thu hái được trong giờ Ngọ có tác dụng chữa bệnh rất tốt, nhất là các chứng ngoại cảm, các chứng âm hư.

- Tục treo ngải cứu để trừ tà. Người đi lấy lá ngải cứu, năm nào thì kết hình con thú năm ấy; như năm Tý thì kết con chuột, năm Sửu kết con trâu, năm Dần kết con hổ... treo ở giữa cửa nhà, để trừ ma quỷ và về sau ai có bệnh đau bụng thì dùng làm thuốc sắc uống.

- Tục đi thăm hỏi. Ở một số nơi có tục như: con trai mới dạm vợ (nhưng chưa cưới) đến lễ nhà vợ tương lai, học trò biểu lễ thầy học và người bệnh đến thăm thầy lang (thầy chữa bệnh) trong dịp này để trả ơn sự dạy dỗ của bố mẹ vợ, của thầy giáo và đền ơn cứu bệnh của thầy lang.

- Ở một số nơi còn có tục ăn chè đậu đen ngày tết Đoan Ngọ. Vào tết Đoan Ngọ là đúng vụ thu hoạch đậu đen, nhà nông làm món chè đậu đen như là một món truyền thống trong ngày này. Mọi người ăn chè đậu đen và uống nước đậu đen cả ngày thay nước uống. Chè đậu đen ăn vừa ngon lại vừa mát.

2. Tết Đoan Ngọ trong xã hội đương đại

Ngày tết Đoan Ngọ ở Việt Nam ngày nay vẫn có ảnh hưởng rất lớn trong đời sống văn hóa xã hội. Người dân vẫn nô nức chuẩn bị lễ cho ngày tết Đoan Ngọ với tấm lòng thành kính hướng về những giá

trị truyền thống. Có điều trong ngày tết Đoan Ngọ thời hiện nay, mọi người thành tâm sắm lễ bao nhiêu thì các tục lệ ngày càng bị bãi bỏ hoặc lược bỏ bấy nhiêu.

Mâm cỗ lễ ngày tết Đoan Ngọ vẫn đầy đủ các thức như ngày lễ trong xã hội truyền thống với đầy đủ các thứ: rượu nếp, hương, hoa, vàng mã, nước mưa; các loại hoa quả: mận, đào, hồng xiêm, dưa hấu, vải, chuối, v.v., và việc chọn mua đồ lễ vẫn được chọn rất cầu kì. Cuộc sống thời hiện đại dù bận rộn đến mấy, nhưng ý thức về một ngày tết giết sâu bọ luôn được mọi người ghi nhớ. Tục lệ sáng ngày mùng 5 tháng năm mọi người phải giết sâu bọ vẫn được các thành viên gia đình trong xã hội ngày nay thực hiện.

Nhưng, phần nhiều các tục lệ trong xã hội truyền thống vào ngày tết Đoan Ngọ nay đã được bỏ hoặc lược bỏ, có thể nêu như sau: tục mọi người không được ngồi vào ngưỡng cửa, tục nhuộm móng chân và móng tay, tục tắm nước lá mùi, tục hái thuốc vào giờ Ngọ, tục treo ngải cứu để trừ tà, tục lễ biểu thăm hỏi nhau. Có lẽ, trong cuộc sống đương đại người ta không có điều kiện để thực hiện các tục lệ này; như: Nhà ở hiện nay xây dựng không có ngưỡng cửa, nhiều thanh niên Việt Nam ở thành thị không biết cái ngưỡng cửa là gì. Hay nhiều địa phương ở ven sông hoặc ven biển thay vì tắm nước lá mùi vào giờ Ngọ thì mọi người đi tắm sông hoặc tắm biển và vẫn gọi là tắm tết Đoan Ngọ. Rồi vì bận rộn và có sự trợ giúp đắc lực của điện thoại, điện thoại di động và Internet để thăm hỏi nhau mà người ta không đi thăm hỏi nhau nữa, v.v..

Việc thờ cúng trong ngày tết Đoan Ngọ ở các đình, đền, miếu của các làng xã không được tổ chức mang tính cộng đồng như trong xã hội truyền thống, việc cúng tế

thường là do những người trông coi đèn miếu (người thủ từ) đứng ra sắm lễ cúng tế, hoặc do những người hảo tâm tự mang lễ đến cúng tế tại đình, đền, miếu. Các tục lệ trong ngày tết Đoan Ngọ mang tính cộng đồng làng xã cũng ít được tổ chức, thường sau tục lệ giết sâu bọ, người ta xuống đồng bắt đầu thu hoạch vụ lúa chiêm xuân.

Tục đua thuyền trong ngày tết Đoan Ngọ, theo *An Nam chí lược* của Lê Trắc có ghi việc tổ chức đua thuyền ở Việt Nam, nhưng trong thực tế đời sống văn hóa của người dân Việt, chúng tôi không thấy tổ chức đua thuyền ngày tết Đoan Ngọ. Ở Việt Nam hiện nay có hình thức tổ chức đua thuyền, nhưng không phải diễn ra ngày tết Đoan Ngọ mà là dịp tiết xuân như ở huyện Kiến Thụy thành phố Hải Phòng, hay đua thuyền trong kỷ niệm chiến thắng kháng chiến Nguyên Mông (thế kỷ XIV) ở Quan Lạn huyện Vân Đồn tỉnh Quảng Ninh, v.v..

Xã hội Việt Nam ngày nay đã phải trải qua nhiều biến động của lịch sử, nhất là tác động của nhiều cuộc chiến tranh. Ngày tết Đoan Ngọ ở Việt Nam từ những ghi chép trong tư liệu Hán Nôm đến việc tái hiện trong cuộc sống ở xã hội truyền thống và xã hội đương đại có những đổi thay; song tết Đoan Ngọ vẫn tồn tại trong lòng người dân đất Việt Nam như một phong tục tốt đẹp, với ý nghĩa thiêng liêng về đạo lý làm người.

Ngày nay ở Việt Nam, nghi lễ thờ cúng tết Đoan Ngọ thường tồn tại trong các gia đình, một số tập tục trong ngày tết Đoan Ngọ bị bãi bỏ hoặc lược bỏ, nhưng trong ý thức của mỗi người dân trong xã hội đương

đại luôn nhận thức được ý nghĩa thiết thực và giá trị thiêng liêng của tết Đoan Ngọ.

Từ những giới thiệu và nghiên cứu về những giá trị truyền thống tết Đoan Ngọ trong đời sống văn hóa người Việt Nam, chúng tôi cho rằng tết Đoan Ngọ ở Việt Nam được mang một hình thức và ý nghĩa văn hoá phù hợp với truyền thống văn hóa của người Việt Nam. Đó là những nghi lễ thờ cúng và tập tục được xây dựng trên nền tảng của đạo đức truyền thống Việt Nam được khẳng định và lưu truyền trong lịch sử phát triển của dân tộc.

Chú thích

1. Các tài liệu trên đây về Tết Đoan Ngọ có thể tìm thấy ở Thư viện Viện Nghiên cứu Hán Nôm.

Tài liệu tham khảo

1. 大越史記全書, VHv. 179/1-9
2. 欽定越史通鑑綱目, A.2674/1-7
3. 安南志略, A.16
4. 歷朝憲章類志, A.50/3
5. 應天府懷安縣鄧舍社市村, AF. a2/53
6. 河內地輿志略, A.1154
7. 同慶地輿志略, A.537
8. 安南風俗冊, A.153
9. 安南志原, VHv.1316
10. 家禮略編, VHv.2487
11. 胡上書家禮, A.279